

zájem o sociologii v těchto krajích. Protože pro přílišnou vzdálenost od pražského centra, kde se soustřeďuje hlavní přednášková a konsultační činnost, by znemožnila mnoha členům, aby se jí zúčastnili, žádaly příslušné kraje, aby některé akce byly organizovány mimo Prahu. Na každé ustavující schůzce, které předcházelo delší období práce přípravného výboru, byl přítomen zástupce hlavního výboru a také některé přednášky měli členové pražského centra.

Naši Společnost navštívilo již několik zahraničních sociologů, kteří uspořádali přednášky hojně navštívené členy Sociologické společnosti. Byly to zatím tyto přednášky: prof. Z. Baumanna, Z. Gostkowského, prof. J. Szczepeńského a J. Widzspila z Polska a prof. P. Schafmeistera z NSR. Pro příští období zveme jako hosty Čs. sociologické společnosti R. Königa, předsedu Mezinárodní sociologické asociace (NSR), prof. Andrase Hegedüse (Maďarsko) a prof. V. Jadova (SSSR).

V druhé fázi bude se Sociologická společnost soustřeďovat na prohloubení kvality jak přednášek a jiných akcí, tak i činnosti sekce a celé členské základny.

Ve smyslu stanov bude se Čs. sociologická společnost orientovat na další plnění svých základních úkolů, především na podporu vědecké a popularizační práce v oboru marxistické sociologie, na utužování spolupráce vědy a praxe a na zprostředkování nových poznatků v oblasti sociologie vědeckým a odborným pracovníkům.

A. Gabalová

Zpráva o VII. mezinárodním kongresu antropologických a etnografických věd v Moskvě

Kongres, který se konal od 3. do 10. srpna 1964 v budově university na Leninských horách, předčil jednání VI. kongresu UISAE v Paříži jak počtem účastníků, tak počtem přednesených referátů: v 27 sekcích bylo za 4 dny předneseno celkem 907 referátů kromě dvou přednášek na plenárních zasedáních (P. C. Biswas: Present State of the Problem of Correlation between Racial and Caste Differentiation in India, a Ch. N. Gandev: Úspěchy izučeníja sovremennogo byta v socialističeskich stranach).

Kongres věnoval velkou pozornost problému spojeným s výzkumem života a kultury širokých vrstev obyvatelstva současných průmyslových měst, sídlišť a oblastí. Projevilo se to jednak v zařazení referátu na plenárním zasedání, jednak ve zřízení zvláštní sekce „užitá etnografie“ a symposia určeného k diskusi o etnografii města a průmyslového sídliště. Přes určitou pestrost složení sekce, způsobenou určitou nevyhraněností hledisek, a počáteční obtíže v hledání společného cíle v jednání symposia, byla práce obou těchto orgánů úspěšná. V sekci byly předneseny závažné referáty zabývající se namnoze problémy zkoumanými badateli různých společenských vědních disciplín (např. postavením ženy

v rodině a ve společnosti v moderním průmyslovém městě, sociální a kulturní funkce elektrifikace vesnice, možnostmi řízeného kulturního rozvoje atd.), na druhé straně pak zdůrazňující potřebnost etnografického studia tradice pro formování kulturního obrazu moderního člověka. Symposium bylo věnováno především problémům výzkumných metod, používaných badateli různých zemí. Jednáni sekce i symposia vyústilo v závěr, že velmi složitá problematika kultury a života obyvatelstva průmyslových měst a oblastí vyžaduje kooperaci specialistů různých společenských vědních oborů, mezi nimiž etnografové a folkloristé zaujímají své pevné místo, především užší spolupráci etnografie a sociologie. Referáty přednesené etnografy, sociology a ekonomy o výzkumech konaných v Anglii, v Itálii, v Československu, v SSSR a v jiných zemích se v tomto mínění vesměs shodovaly.

Českoslovenští delegáti a účastníci kongresu přednesli celkem na třicet referátů v různých sekcích. Pozornost, s kterou byly jejich referáty vyslechnuty, odezva, kterou vyvolaly v diskusích, i neobyčejně uznalé přijetí teoretických a metodických výsledků práce československých etnografů v symposiu pro výzkum měst a průmyslových sídlišť, svědčily o dobrém jménu československé etnografie a folkloristiky mezi odborníky v mnoha zemích. V souvislosti s tím se vynořila další otázka: ukázalo se, že stále platí „slavica non leguntur“ a že řešení připojenými cizojazyčnými souhrny naprosto nestačí. Tím, že československá etnografie nemá možnost publikovat obšírné studie v cizím jazyce (jak ji mají např. maďarští nebo sovětské etnografové ve svých cizojazyčných žurnálech), neproniká dostatečně intenzivně a zůstává ve stínu prací, jež se jí svou hodnotou a úspěšností, zvláště v hledání nových metod, často nevyrovňají.

Karel Fojtík

Bibliografie ve společenských vědách

Kdyby měl v dnešní době vědecký pracovník sám sledovat to nesmírné a neustále vzrůstající množství vědecké literární produkce svého oboru doma i v zahraničí, nezbyvalo by mu již mnoho času na tvůrčí práci. Je proto bibliograficko-informační služba nezbytnou složkou moderní organizace vědecké práce a její problematika jednou z nejdůležitějších v oblasti knihovnictví.

Na rozdíl od techniky, zemědělství a zdravotnictví byla bibliografie ve společenských vědách až na některé obory dlouho zanedbávána. Až když byl plně doceněn význam společenských věd pro výstavbu socialismu a řízení rozvoje společnosti, začalo se uvažovat i o zabezpečení jejich bibliografie.

Jedním z významnějších opatření, jež mělo napomoci rozvoji společenských vědních bibliografií, bylo založení Bibliografického střediska společenských věd ve Státní knihovně ČSSR (v roce 1962), již podle knihovnického zákona přísluší řízení bibliografické práce v celostátním měřítku. Jeho úkolem bylo především

zkoordinovat práci drobných bibliografických a dokumentačních pracovišť ve vědeckých institucích a vědeckých knihovnách a ve spolupráci s nimi vybudovat dostatečně široký bibliograficko-informační fond, zejména ve formě kartoték, a vydávat bibliografické periodikum *Novinky literatury — Společenské vědy*.

Po překonání mnoha potíží, mezi jiným i počáteční nedůvěry, rozrostl se počet spolupracujících a těch, kdož byli ochotni zapojit se do jednotné sítě bibliografických pracovišť natolik, že Bibliografické středisko mohlo již roku 1964 rozšířit řady vydávaného periodika z původních 3 na 9 pro obory filosofie, sociologie a vědecký komunismus, dále pro ekonomické vědy, právo, obecné dějiny, politiku a mezinárodní vztahy, psychologii, pedagogiku, jazykovědu a literární vědu a vědy o umění.

V některých oborech, v nichž byla bibliografie zvlášť opomíjena, nebo které se začaly u nás nově rozvíjet, jako sociologie, nemělo Bibliografické středisko možnost získat dostatečný počet spolupracovníků a musí proto většinu literatury zpracovat samo.

Tímto způsobem se podstatně rozšířila bibliografická informace. Např. pro obor sociologie se na základě zpracovávání asi 95 filosofických a sociologických zahraničních i domácích časopisů nashromáždilo více než 4000 záznamů o nové knižní a článkové literatuře. Tyto záznamy jsou pořádané do jmenných a systematických kartoték, které jsou navíc doplňovány záznamy z bibliografií uveřejněných ve významných sociologických dílech. Na základě této exerce je založena a průběžně doplňována i kartotéka sociologických a oborově příbuzných časopisů, která již obsahuje na 500 záznamů. V příštím roce je plánováno založení kartotéky domácích a zahraničních sociologických bibliografií.

Tímto rozšířením bibliografické informace nejsou ovšem ještě zdaleka vyřešeny všechny problémy společenskovědní speciální bibliografie. Řešení těch nejzávažnějších a nejobtížnějších je teprve před námi. Především je třeba ve většině oborů vytvořit takovou kon-

cepci bibliografické práce, která by byla v souladu jak s bezprostředními vědeckovýzkumnými úkoly, tak s potřebami rozvoje vědecké disciplíny, která by zajistila proporcionální informaci o zahraniční literatuře při plném využití zahraničních informačních zdrojů i zpracovávání domácí literatury pro vlastní potřeby i pro informaci o naší literatuře v zahraničí.

Velmi diskutovaným problémem v současné době je bibliografická klasifikace v souvislosti s prudkým rozvojem věd a vznikem nových vědních oborů a v souvislosti s potřebou zvládnout pomocí mechanizace a zejména automatizace to velké množství informací a zabezpečit vědci, že z tohoto množství obdrží jen ty informace, které skutečně potřebuje. Větší nároky, které dnes klade věda na bibliografii, vyžadují i prohloubení její teorie a metodologie na základě konkrétních výzkumů, zejména jejího významu a adresnosti v jednotlivých vědách a v souvislosti s její mechanizací a automatizací. Bude nutné ujasnit si též vztah bibliografie a dokumentace a místo bibliografie v souboru vědeckých informací.

Problematická je ještě sama organizace bibliografie společenských věd. Po dosavadních zkušenostech se jeví účelným centrálně řídit a koordinovat nejen společenskovědnou bibliografii vcelku, ale vytvářet řídicí centra — oborová střediska — i pro jednotlivé obory.

Otevřená je otázka mezinárodní spolupráce při zpracovávání literatury a vydávání bibliografií, zejména socialistických zemí, která se už úspěšně rozvíjí např. v technice.

Má-li bibliografie skutečně uspokojovat vědy, má-li být skutečně platnou složkou v organizaci vědecké práce, je nutné, aby všechny tyto problémy byly řešeny za úzké spolupráce vědeckých a bibliografických pracovníků. Doporučení prezidia ČSAV ke zprávě akademika J. Filipa o současném stavu bibliografických prací v oboru společenských věd vytváří dobré předpoklady pro tuto spolupráci.

Božena Šimáčková